

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

7. september 2023 *

Eelotsusetaotlus – Ühine põllumajanduspoliitika – Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) – Maaelu arengu toetusmeetmed – Loomade heaolu toetus – Määrus (EÜ) nr 1974/2006 – Artikli 44 lõige 1 ja lõike 2 punkt a – Artikli 47 lõige 1 – Põllumajandusettevõtte üleandmine uuele abisaajale – Selle abisaaja poolt oma põllumajandustegevuse hilisem lõpetamine – Vääramatu jõud või erandlikud asjaolud – Kohustus saadud toetus osaliselt või täielikult tagastada – Proportsionaalsuse põhimõte

Kohtuasjas C-169/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) 19. novembri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. märtsil 2022, menetluses

Fractal Insolvență SPRL, kes tegutseb Groenland Poultry SRLi pankrotihaldurina,

versus

Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president P. G. Xuereb, kohtunikud T. von Danwitz (ettekandja) ja A. Kumin,

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Fractal Insolvență SPRL, kes tegutseb Groenland Poultry SRLi pankrotihaldurina, esindaja: advokaat A. Rusu,
- Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița, esindaja: C. A. Gârleanu,
- Rumeenia valitsus, esindajad: R. Antonie, E. Gane ja O.-C. Ichim,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

- Kreeka valitsus, esindajad: E. E. Krompa, E. Leftheriotou ja M. Tassopoulou,
- Euroopa Komisjon, esindajad: T. Isacu de Groot ja A. Sauka,

olles 9. märtsi 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT 2006, L 368, lk 15), mida on muudetud komisjoni 14. juuli 2011. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 679/2011 (ELT 2011, L 185, lk 57) (edaspidi „määrus nr 1974/2006“), artikli 44 lõike 2 punkti a ja artikli 47 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille pooled on Groenland Poultry SRLi pankrotihaldur Fractal Insolventă SPRL ja Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița (põllumajandusmaksete ja -sekkumise ameti Dâmbovița maakonna keskus, Rumeenia) (edaspidi „APIA“), seoses viimase otsustega, millega kohustatakse Groenland Poultryt oma põllumajandustegevuse lõpetamise tõttu tagasi maksma kogu abi, mis oli antud sellele äriühingule viieaastase kohustusperioodi jooksul loomade heaolu toetamiseks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1698/2005

- 3 Nõukogu 20. septembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT 2005, L 277, lk 1), mida on muudetud nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 74/2009 (ELT 2009, L 30, lk 100) (edaspidi „määrus nr 1698/2005“), tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrusega (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT 2013, L 347, lk 487). Määruse nr 1305/2013 artikli 88 kohaselt kohaldatakse määrust nr 1698/2005 jätkuvalt enne 1. jaanuari 2014 komisjoni poolt heaks kiidetud programmide alusel rakendatavate tegevuste suhtes.
- 4 Määruse nr 1698/2005 artikli 36 punkti a alapunktis v oli sätestatud, et keskkonna ja paikkonna parandamise toetus hõlmab põllumajandusmaa säästvate kasutusele suunatud meetmeid loomade heaolu toetuse kaudu.

5 Määruse artiklis 40 on sätestatud:

„1. Artikli 36 punkti a alapunktis v sätestatud loomade heaolu toetust antakse põllumajandustootjatele, kes täidavad vabatahtlikult loomade heaoluga seotud kohustusi.

2. Loomade heaolu toetus hõlmab ainult neid kohustusi, mis ületavad [...] vastavaid kohustuslikke nõudeid ning muid asjakohaseid siseriiklike õigusaktidega kehtestatud ja programmis kindlaksmääratud kohustuslikke nõudeid.

Need kohustused võetakse tavaliselt viieks kuni seitsmeks aastaks. [...]

3. Toetust antakse igal aastal ja see hõlmab antud kohustusest tulenevaid lisakulusid ning saamatajäänud tulu. Vajaduse korral võib see hõlmata ka tehingukulusid.

Toetuse maksimumsumma on sätestatud I lisas.“

6 Määruse nr 1698/2005 artikli 74 lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid võtavad [...] vastu kõik õigus- ja haldusnormid, et tagada ühenduse finantshuvide tõhus kaitse.“

Määrus nr 1974/2006

7 Määrus nr 1974/2006 tunnistati kehtetuks komisjoni 11. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrusega (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT 2014, L 227, lk 1). Delegeeritud määruse nr 807/2014 artikli 19 kohaselt jätkati määruse nr 1974/2006 kohaldamist siiski meetmete suhtes, mida Euroopa Komisjon rakendas määruse nr 1698/2005 alusel enne 1. jaanuari 2014 heaks kiidetud programmide kohaselt.

8 Määruse nr 1974/2006 artikkel 1 oli sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva määrusega sätestatakse määruse (EÜ) nr 1698/2005 üksikasjalikud kohaldamiseeskirjad seoses maaelu arengu toetamise põhimõtete ja üldeeskirjade, maaelu arengu meetmete eri- ja üldsätete ning abikõlblikkuse ja muude rakendussätetega kui kontrollisätted.“

9 Määruse nr 1974/2006 artiklis 44 oli sätestatud:

„1. Kui abisaaja annab toetuse määramise tingimusena võetud kohustuse kehtivusajal kogu oma põllumajandusettevõtte või selle osa üle teisele isikule, võib kõnealune teine isik kohustuse ülejäanud ajaks üle võtta. Kui kohustust üle ei võeta, tagastab abisaaja talle antud toetuse.

2. Liikmesriigid võivad lõikes 1 osutatud tagasimaksmist mitte nõuda järgmistel juhtudel:

a) kui abisaaja, kes on täitnud märkimisväärse osa võetud kohustusest, lõpetab kindlalt põllumajandustegevuse ja õigusjärglasel ei ole võimalik kõnealust kohustust üle võtta;

- b) kui abisaajale kuuluva põllumajandusettevõtte osa üleandmine toimub artikli 27 lõike 12 teise lõigu alusel kohustuse kestuse pikendamise ajal ja üle ei anta rohkem kui 50% enne kestuse pikendamist kohustusega seotud olnud maast;
- c) kui abisaaja põllumajandusettevõtte antakse täielikult või osaliselt üle looduskaitseorganile keskkonna säilitamise eesmärgil, tingimusel et üleandmise eesmärk on maa kasutamise alaline muutmine, mis on seotud looduskaitsega ning mis on olulise tähtsusega keskkonna jaoks.

3. Väiksemate muutuste korral põllumajandusettevõtte olukorras võivad liikmesriigid võtta erimeetmeid selle tagamiseks, et lõike 1 kohaldamine ei tooks võetud kohustusega seoses kaasa sobimatuid tulemusi.

Põllumajandusettevõtte pindala vähendamist kuni 10% kohustusega hõlmatud pindalast käsitatakse esimese lõigu kohaldamisel väikse muutusena.“

10 Määruse artiklis 47 oli sätestatud:

„1. Liikmesriigid võivad tunnistada eelkõige järgmisi vääramatut jõu või erandlike asjaolude liike, mille puhul loobuvad osaliselt või täielikult abisaajalt toetuse tagasinõudmisest:

- a) abisaaja surm;
- b) abisaaja pikaajaline töövõimetus;
- c) põllumajandusettevõtte olulise osa sundvõõrandamine, kui kohustuse võtmise päeval ei olnud seda võimalik ette näha;
- d) raske loodusõnnetus, mis kahjustab tõsiselt põllumajandusettevõttele kuuluvat maad;
- e) põllumajandusettevõttele kuuluvate loomakasvatushoonete hävimine õnnetusjuhtumi tagajärjel;
- f) kogu või osa põllumajandustootjale kuuluvat karja kahjustav episootiline haigus.

2. Kümne tööpäeva jooksul alates päevast, mil see on võimalik, teavitab abisaaja või õigustatud isik kirjalikult pädevat ametiasutust vääramatut jõu või erandlike asjaolude ilmnemisest ning esitab ametiasutuse nõutavad asjakohased tõendid.“

Määrus (EL) nr 65/2011

- 11 Komisjoni 27. jaanuari 2011. aasta määrus (EL) nr 65/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 rakendamise üksikasjalikud eeskirjad seoses kontrollimenetluse rakendamisega ning nõuetele vastavusega maaelu arengu toetusmeetmete osas (ELT 2011, L 25, lk 8), tunnistati alates 1. jaanuarist 2015 kehtetuks komisjoni 11. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrusega (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise

tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT 2014, L 181, lk 48). Delegeeritud määruse nr 640/2014 artikli 43 kohaselt kohaldati 2014. aasta ja eelnevate aastate makse- ja toetustaotluste suhtes siiski jätkuvalt määrust nr 65/2011.

12 Määruse nr 65/2011 artikkel 18 oli sõnastatud järgmiselt:

1. Taotletud toetust vähendatakse või selle maksmisest keeldutakse, kui ei täideta järgmisi kohustusi või kriteeriume:

a) määruse [nr 1698/2005] artikli 36 punkti a alapunkti[s] [...] v [...] osutatud meetmete puhul vastavad kohustuslikud nõuded, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded, määruse [(EÜ) nr 1698/2005] [...] artikli 40 lõikes 2 [...] osutatud muud asjakohased kohustuslikud nõuded ning sellistest nõuetest kaugemale ulatuvad nõuded; või

b) muud kui deklareeritud pindala suuruse või loomade arvuga seotud abikõlblikkuse kriteeriumid.

Mitmeaastaste kohustuste puhul kohaldatakse toetuse vähendamisi, väljaarvamisi ja tagasinõudmisi ka nende summade suhtes, mis on kõnealuse kohustusega seoses juba makstud eelnevatel aastatel.

2. Liikmesriik nõuab toetuse tagasi ja/või keeldub toetuse andmisest või määrab kindlaks toetuse vähendamise summa eelkõige kindlakstehtud kohustuste täitmata jätmise tõsiduse, ulatuse ja püsivuse põhjal.

[...]“.

Rakendusmäärus (EL) nr 809/2014

13 Komisjoni 17. juuli 2014. aasta rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT 2014, L 227, lk 69), artiklis 8 on sätestatud.

„1. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „põllumajandusliku majapidamise üleandmine“ – asjaomase tootmisüksuse müük, rendile andmine või muu samalaadne tehing;

b) „üleandja“ – toetusesaaja, kelle põllumajanduslik majapidamine antakse üle teisele toetusesaajale;

c) „ülevõtja“ – toetusesaaja, kellele põllumajanduslik majapidamine üle antakse.

2. Kui põllumajanduslik majapidamine antakse tervikuna üle ühelt toetusesaajalt teisele toetusesaajale pärast toetuse- või maksetaotluse esitamist ja enne, kui kõik toetuse maksmise tingimused on täidetud, ei maksta üleandjale üle antud põllumajandusliku majapidamise eest toetust.

3. Üleandja taotletud toetus makstakse ülevõtjale, kui:

- a) ülevõtja teavitab pädevat asutust ülevõtmisest liikmesriigi kehtestatud ajavahemiku jooksul ja taotleb toetuse maksmist;
- b) ülevõtja esitab pädeva asutuse nõutud tõendid;
- c) ülevõetud põllumajandusliku majapidamise puhul on täidetud kõik toetuse maksmise tingimused.

4. Kui ülevõtja teavitab pädevat asutust ja taotleb toetuse maksmist kooskõlas lõike 3 punktiga a:

- a) antakse kõik üleandja õigused ja kohustused, mis tulenevad taotlusega loodud õigussuhtest üleandja ja pädeva asutuse vahel, üle vastuvõtjale;
- b) omistatakse kõik toetuse andmiseks või makse tegemiseks vajalikud toimingud ja üleandja poolt enne üleandmist esitatud deklaratsioonid vastuvõtjale asjakohaste liidu eeskirjade kohaldamiseks;

[...]“.

- 14 Rakendusmääruse nr 809/2014 artikli 76 kohaselt kohaldatakse seda 1. jaanuaril 2015 algava taotlusaasta või toetusperioodide kohta esitatud toetuse- või maksetaotluste suhtes.

Rumeenia õigus

- 15 Valitsuse 29. juuni 2011. aasta erakorralise määruse nr 66/2011 Euroopa vahendite ja/või vastavate riiklike vahendite saamisel ja kasutamisel ilmnevate eeskirjade rikkumiste ennetamise, avastamise ja nende eest karistamise kohta (ordonanță de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 461, 30.6.2011) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis on artiklis 17 sätestatud:

„Kõigis eeskirjade eiramise tuvastamisele ja sellega seotud eelarvevahendite kindlakstegemisele suunatud tegevustes järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet, võttes arvesse tuvastatud eeskirjade eiramise laadi ja raskust ning selle ulatust ja finantsmõjusid.“

- 16 Valitsuse 18. märtsi 2015. aasta erakorralise määruse nr 3/2015, millega kinnitatakse ajavahemikul 2015–2020 põllumajanduse valdkonnas rakendatavad toetuskavad ning muudetakse seaduse nr 36/1991 põllumajandusettevõtjate ja muude põllumajanduse valdkonnas tegutsevate ühinguvormide kohta artiklit 2 (ordonanță de urgență a guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asocieri în agricultură) (*Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 191, 23.3.2015) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis on artikli 30 lõikes 1 sätestatud:

„Ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja järelevalve küsimustes võib „vääramatu jõu“ või „erandlike asjaoludena“ käsitada eelkõige järgmisi juhtumeid:

[...]

f) ettevõtte või selle olulise osa sundvõõrandamine, kui taotluse esitamise päeval ei olnud seda võimalik ette näha.“

17 Selle määruse artiklis 31 on sätestatud:

1. Viieteistkümne tööpäeva jooksul alates päevast, mil see on võimalik, teavitab abisaaja või tema õigusjärglane kirjalikult APIAd vääramatust jõust või erandlikest asjaoludest ning esitab tõendid artikli 30 lõikes 1 nimetatud olukorra esinemise kohta.

2. Kui abisaaja või tema õigusjärglane laseb lõikes 1 sätestatud tähtaja mööda, ei võeta teavitamist arvesse.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Avicola Crevedia SA, kes käitab kodulindude tapamaja, võttis 18. jaanuaril 2013 APIA-le esitatud abitaotlusega määruse nr 1698/2005 artikli 40 alusel vabatahtlikult viieaastase kohustuse loomade heaolu tagamiseks.

19 Viieaastase kohustuse kehtivusaja jooksul anti põllumajandusettevõtte tervikuna üle kõigepealt äriühingule Abator Avicola Crevedia SRL, kes võttis kõnealuse kohustuse üle 15. novembril 2013, ning seejärel Groenland Poultryle, kes võttis samuti kõnealuse kohustuse üle ja registreeris selle APIAs 2. aprillil 2015.

20 Selleks sõlmis Groenland Poultry 30. märtsil 2015 kaks lepingut. Esiteks sõlmis ta põllumajandusettevõtte üleandmise ja kohustuse ülevõtmise lepingu äriühinguga Abator Avicola Crevedia, kes loobus APIA-lt 13. novembril 2014 taotletud toetuse saamisest, samas kui Groenland Poultry võttis kohustuse täita Abator Avicola Crevedia toetustaotluse vormi allkirjastamisel võetud kohustusi ning põhjendada abikõlblikkuse tingimuste täitmist.

21 Teiseks oli Groenland Poultry sõlminud viieaastase rendilepingu äriühinguga Agroli Group SRL, kelle suhtes algatati 6. märtsil 2014 maksejõuetusmenetlus, mis puudutas sellele äriühingule kuuluvaid nimetatud ettevõtte ruume ja tootmisseadmeid; sellesse oli lisatud rendileandja jaoks ette nähtud edasilükkav tingimus, mille kohaselt kõnealuse äriühingu võlausaldajate komitee peab selle menetluse raames nimetatud lepingu heaks kiitma.

22 APIA maksis 4. detsembri 2015. aasta makseotsusega 13. novembri 2014. aasta taotluse alusel Groenland Poultryle välja 1 506 915,86 Rumeenia leu (RON) (ligikaudu 337 000 eurot) suuruse summa. Pärast tema maksetaotluste esitamist ja muutmist vastavalt 13. novembril 2015 ja 15. juunil 2016 maksis APIA Groenland Poultryle 5. oktoobri 2016. aasta otsusega välja ka 850 673,62 leud (190 000 eurot) ning lisaks sellele 29. märtsi 2017. aasta avansilise makseotsusega 375 941,35 leud (82 000 eurot).

23 Kuna Groenland Poultry eelarvelise kulukohustuse võtmise viienda aasta eest maksetaotlust ei esitanud, saatis APIA talle teate taotluse esitamata jätmise kohta. Groenland Poultry pankrotihaldur teatas 18. aprillil 2017 APIA-le, et selle äriühingu suhtes on käimas pankrotimenetlus.

- 24 APIA koostas 21. aprillil 2017 rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 8 alusel neli eeskirjade eiramise tuvastamise ja eelarvevahendite kindlaksmääramise protokoll, nõudes Groenland Poultrylt vastavalt esimese kuni neljanda kohustuse kehtivusaasta eest tagasi 6 940 168,72 leud (ligikaudu 1 527 000 eurot), 4 562 717,78 leud (1 004 000 eurot), 1 506 915,86 leud ja 850 673,62 leud, sest nimetatud äriühing, kelle suhtes toimus pankrotimenetlus, ei tegutsenud enam ega suutnud tõendada viieaastase kohustuse täitmise jätkamist.
- 25 Pärast seda, kui APIA jättis Groenland Poultry vained nende protokollide peale rahuldamata, esitas see äriühing Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) hagi APIA taotluse rahuldamata jätmise otsuste tühistamiseks, väites, et tal ei olnud 2017. aastal võimalik oma kohustuste täitmist jätkata „sundvõõrandamise“ tõttu määruse nr 1974/2006 artikli 47 lõike 1 punkti c tähenduses või sellega samaväärselt asjaolust tulenevalt, st põhjusel, et rendileandja teatas 26. juulil 2016 üürilepingus ette nähtud edasilükkava tingimuse täitmata jätmisest koos nõudega rendile antud pind vabastada, mis tulenes Agrolis Groupi suhtes 9. mail 2016 pankrotimenetluse alustamisest. Peale selle väitis Groenland Poultry, et nimetatud määruse artikli 44 lõike 2 punkt a on kohaldatav, ning väitis, et on rikutud proportsionaalsuse põhimõtet.
- 26 Nimetatud kohus jättis 26. oktoobri 2018. aasta otsusega selle kaebuse rahuldamata. Ta leidis kõigepealt, et Groenland Poultry omandas vastavalt nimetatud määruse artiklile 44 ja rakendusmääruse nr 809/2014 artiklile 8 üleandja õigused ja kohustused ning kaudselt ka asjaomase toetuse saamise tingimustele mittevastavuse tagajärjed. Seejärel leidis nimetatud kohus, et määruse nr 1974/2006 artikli 47 lõike 1 punkt c ei ole käesoleval juhul kohaldatav, kuna asjaolud, millele Groenland Poultry vastutusest vabastamiseks tugines, ei kujutanud endast sundvõõrandamist, mis liikmesriigi õiguse kohaselt vastab vara ülevõtmisele riigi poolt üldistes huvides, ning mis ei olnud kohustuse võtmise ajal ettenägematud. Lisaks ei teatatud neist asjaoludest selle määruse artikli 47 lõikes 2 ette nähtud tähtaja jooksul. Seetõttu on rikutud proportsionaalsuse põhimõtet. Viidates määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõike 2 punktile a, märkis sama kohus, et ei ole tõendatud asjaolu, et on täidetud kohustuse ülevõtmise võimatuse tingimus, ning et APIA tegutses selles artiklis ette nähtud kaalutlusruumi piires.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia), kellele Groenland Poultry esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse, märgib, et kõnealuse määruse artikli 47 lõike 1 grammatilisest tõlgendusest nähtub, et selles sättes nimetatud vääramatute jõu või erandlike asjaolude loetelu ei ole ammendav ning mõisteid „vääramatute jõud“ ja „erandlikud asjaolud“ ei saa riigisisesele õigusele viidates määratleda, kuna puudub viide sellele õigusele. Nimetatud kohtul on tekkinud küsimus, kas asjaolu, et rendilepingu sõlmimise ajal algatati rendileandja suhtes maksejõuetusmenetlus, välistab käesoleval juhul selle sätte kohaldamise, märkides samas, et APIA ei leidnud, et see asjaolu takistab põllumajandusettevõtte üleandmist ja Groenland Poultryle abi maksmist.
- 28 Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kuidas tõlgendada nimetatud määruse artikli 44 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a proportsionaalsuse põhimõttest lähtudes kontekstis, kus APIA kehtestas Groenland Poultryle kohustuse maksta tagasi kogusumma 14 236 417,32 leud (ligikaudu 2 900 000 eurot), samas kui ta sai tegelikult vaid 2 658 185,04 leud (ligikaudu 540 000 eurot) ja nende kahe summa vahe maksti varasematele toetusesaajatele viieaastase kohustuse esimese kahe aasta eest. Lisaks on sellest kohustusest esimese nelja aasta jooksul kinni peetud ning Groenland Poultry tegevuse lõpetamine nimetatud kohustuse viimasel aastal näis olevat tingitud tema tahtest sõltumatutest põhjustest.

- 29 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selles sättes ette nähtud tingimus selle kohta, kui „kohustuse ülevõtmine õigusjärglase poolt osutub võimatuks“, näib nõudvat pigem tõendite esitamist kui abstraktset tõendit mis tahes õigusjärglase puudumise kohta. Seejuures täpsustas nimetatud kohus, et Groenland Poultry esitas tõendid, millest nähtub, et Vitali SRL oli sama kohustuse ülevõtmisest huvitatud, ent ta ei saanud põllumajandustegevuse ülevõtmiseks vajalikke sanitaar- ja veterinaarlubasid, hoolimata Agroli Groupi võlausaldajate üldkoosoleku nõusolekust anda tootmisruumid rendile.
- 30 Neil asjaoludel otsustas Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [määruse nr 1974/2006] artikli 47 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et „vääramatu jõu või erandlike asjaolude“ juhtumitena tuleb mõista ka juhtumit, mil toetusesaaja kaotab õiguse kasutada üürile võetud vara, sest rendileping lõpetatakse rendile võetud vara omaniku (rendileandja) maksejõuetuse tõttu?
 2. Kas proportsionaalsuse põhimõttest lähtudes tuleb määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõike 2 punkti a tõlgendada nii, et juhul, kui rahastuse tingimusena võetud kohustuse täitmise ajavahemikul läheb toetusesaajale kuuluv põllumajandusettevõtte täielikult või osaliselt üle teisele isikule ja see teine toetusesaaja, kes on täitnud küll märkimisväärse osa kohustusest, lõpetab põllumajandustegevuse ning kõnealust kohustust ei ole õigusjärglasel võimalik üle võtta, peab teine [toetusesaaja] tagastama toetuse, mille sai tema (mis on seotud ajavahemikuga, mil tema oli toetusesaaja), või peab ta tagastama ka toetuse, mille sai esimene toetusesaaja?
 3. Milliseid tingimusi peab liikmesriigi kohus määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõike 2 punkti a tõlgendamisel arvesse võtma juhul, kui ta hindab, kas „õigusjärglasel ei ole võimalik kõnealust kohustust üle võtta?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

Vastuvõetavus

- 31 APIA ja Rumeenia valitsus vaidlustavad esimese küsimuse vastuvõetavuse põhjusel, et selles küsimuses osutatud määruse nr 1974/2006 artikli 47 lõige 1 ei ole põhikohtuasjas kohaldatav. Nimelt nähtub eelotsusetaotlusest, et Groenland Poultry ei teatanud APIA-le selle määruse artikli 47 lõikes 2 ette nähtud tähtaja jooksul vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemisest.
- 32 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ERTL artikliga 267 kehtestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide koostöö raames üksnes asja menetleva ja selles tehtava kohtulahendi eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos

põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (21. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Mercedes-Benz Group (katkestusseadmetega varustatud sõiduki tootjate vastutus), C-100/21, EU:C:2023:229, punktid 52 ja 53 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 33 Käesoleval juhul märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsusetaotluses, et määruse nr 1974/2006 artikli 47 lõiget 1 on vaja tõlgendada selleks, et lahendada talle esitatud kassatsioonkaebus käesoleva kohtuotsuse punktis 26 viidatud Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus) otsuse peale. Eelotsusetaotlusest nähtub aga, et kuigi Groenland Poultry ei olnud selle määruse artikli 47 lõikes 2 ette nähtud tähtja jooksul teatanud APIA-le asjaoludest, mis kujutavad endast väärmatu jõu või erandlike asjaolude juhtumit – millele see äriühing vastu vaidleb –, leidis see kohus, et määruse artikli 47 lõige 1 ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, kuna selle äriühingu nimetatud asjaolud ei kujutanud endast sundvõõrandamist selle sätte tähenduses.
- 34 Seega ei ole ilmselge, et nimetatud sätte tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või et põhikohtuasjas kõne all olev probleem on hüpoteetiline.
- 35 Seega on esimene küsimus vastuvõetav.

Sisulised küsimused

- 36 Kõigepealt nähtub eelotsusetaotlusest, et asjaolu, et Groenland Poultry ei olnud võimalik jätkata oma mitmeaastast loomade heaolu puudutavat kohustust selle ajavahemiku lõpuni, tuleneb asjaolust, et Agroli Group lõpetas pankroti tagajärjel põhikohtuasjas kõne all oleva rendilepingu. Sellest taotlusest nähtub samuti, et Agroli Groupi suhtes oli juba rendilepingu sõlmimise ajal algatatud maksejõuetusmenetlus, mis oli põhjuseks, miks sellesse lepingusse oli lisatud käesoleva kohtuotsuse punktis 21 nimetatud edasilükkav tingimus, mis võimaldas sellel äriühingul leping lõpetada.
- 37 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1974/2006 artikli 47 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et renditud vara kasutamise õiguse kaotamine selle vara rendilepingu ülesütlemise tõttu pärast sellise rendileandja pankrotti, kelle suhtes oli lepingu sõlmimise ajal algatatud maksejõuetusmenetlus, kujutab endast „väärmatu jõu või erandlike asjaolude“ juhtumit selle sätte tähenduses.
- 38 Selles osas tuleb tõdeda, et nimetatud sätte ei sisalda ammendavat loetelu sündmustest, mis võivad endast kujutada väärmatut jõudu või erandlikke asjaolusid, nagu nähtub sõna „eelkõige“ kasutamisest samas sättes.
- 39 Lisaks on Euroopa Kohtu praktika kohaselt väärmatu jõu juhtum igasugune ettevõtjast sõltumatutest ebatavalistest ja ettenägematutest asjaoludest tingitud sündmus, mille tagajärgi ei oleks olnud vaatamata ettevõtja kogu rakendatavale hoolsusele võimalik ära hoida (16. veebruari 2023. aasta kohtuotsus Zamestnik Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond „Zemedelie“, C-343/21, EU:C:2023:111, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 40 Kuna see, et toetusesaajal ei ole võimalik jätkata mitmeaastase loomade heaolu puudutava kohustuse täitmist, tuleneb rendilepingu ülesütleemisest pärast sellise soodustatud isiku lepingupartneri pankrotti, kelle suhtes oli lepingu sõlmimise ajal algatatud maksejõuetusmenetlus, ei saa see võimatus olla tingitud välistest asjaoludest, mis on ebatavalised ja ettenägematud selle kohtupraktika tähenduses.
- 41 Eeltoodut arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1974/2006 artikli 47 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et renditud vara kasutamise õiguse kaotamine selle vara rendilepingu ülesütleamise tõttu sellise rendileandja pankroti tagajärjel, kelle suhtes oli lepingu sõlmimise ajal algatatud maksejõuetusmenetlus, ei kujuta endast „vääramatut jõu või erandlike asjaolude“ juhtumit selle sätte tähenduses.

Teine küsimus

Vastuvõetavus

- 42 APIA ja Rumeenia valitsus leiavad, et teine küsimus ei ole vastuvõetav, kuna see puudutab määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõike 2 tõlgendamist, mis ei ole põhikohtuasjas kohaldatav. Nad väidavad, et Rumeenia seadusandja otsustas jätta riigisisesele õigusele üle võtmata selles sättes ette nähtud juhud, mil liikmesriigid võivad otsustada mitte nõuda selle artikli lõikes 1 nimetatud tagastamist.
- 43 Sellega seoses nähtub sellest küsimusest ja eelotsusetaotlusest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib selle küsimusega teada, kuidas tõlgendada eespool nimetatud määruse artikli 44 lõikeid 1 ja 2 koostoimes proportsionaalsuse põhimõttega, mis kuulub liidu õiguse üldpõhimõtete hulka, ning eelkõige seda, milline on lõikes 1 ette nähtud põhimõtte ja lõikes 2 ette nähtud erandite omavaheline suhe.
- 44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustas lisaks, et talle esitatud kassatsioonkaebuse lahendamine sõltub suures osas nimetatud määruse artikli 44 lõike 2 tõlgendamisest.
- 45 Seega ei ole ilmne, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotletud liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või et põhikohtuasjas kõne all olev probleem on hüpoteetiline.
- 46 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 32 viidatud kohtupraktikale on teine küsimus seega vastuvõetav.

Sisulised küsimused

- 47 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimustes viidanud (15. juuli 2021. aasta kohtuotsus Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 48 Võttes arvesse eelotsusetaotluse esitanud kohtu välja toodud asjaolusid, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 43, tuleb sellega seoses asuda seisukohale, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teise küsimusega sisuliselt teada, kas määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a koostoimes proportsionaalsuse põhimõttega tuleb tõlgendada nii, et juhul kui rahastuse tingimusena võetud kohustuse täitmise ajavahemikul läheb toetusesaajale kuuluv põllumajandusettevõtte üle teisele isikule, kes võtab selle kohustuse vabatahtlikult üle ja kes seejärel oma põllumajandustegevuse lõplikult lõpetab, on viimati nimetatud toetusesaaja kohustatud tagasi maksuma kogu nimetatud kohustuse alusel saadud toetuse, sealhulgas summad, mis on makstud varasematele toetusesaajatele, isegi juhul, kui ta on juba täitnud olulise osa oma kohustusest ja selle jätkamine osutub võimatuks.
- 49 Rumeenia valitsus, APIA ja Kreeka valitsus viitasid oma kirjalikes seisukohtades ka määruse nr 65/2011 artiklile 18, milles määrati sarnaselt määrusega nr 1974/2006 kindlaks määruse nr 1698/2005 üksikasjalikud rakenduseeskirjad, kuid erinevalt sellest määrusest ei ole see seotud eelkõige maaelu arengu toetusmeetmete suhtes kohaldatavate ühiste ja erisätete kohaldamisega, vaid kontrollimenetluse ja nõuetele vastavuse kohaldamisega nende meetmete suhtes. Määruse nr 1974/2006 artikkel 44, mille kohaldamist põhikohtuasjas ei ole vaidlustatud, reguleerib siiski konkreetseid olukordi, mida ei ole artiklis 18 silmas peetud, st olukordi, kus toetusesaaja põllumajandusettevõtte antakse üle toetuse andmise tingimusena võetud kohustuse täitmise ajal. Seega ei näi artikkel 18 olevat selles vaidluses asjakohane.
- 50 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel arvestada nii selle sõnastust kui ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgesid, mille osaks säte on (14. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus José Cánovas Pardo, C-186/18, EU:C:2021:849, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Sellega seoses on määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõikes 1 sätestatud, et juhul, kui toetuse määramise tingimusena võetud kohustuse kehtivusajal antakse toetusesaaja põllumajandusettevõtte üle teisele isikule, „võib kõnealune teine isik kohustuse ülejäänud ajaks üle võtta“ ning „[k]ui kohustust üle ei võeta, tagastab abisaaja talle antud toetuse“.
- 52 Selle sätte sõnastusest tuleneb, et selgelt ja täpselt on kehtestatud põhimõte, mille kohaselt toetusesaaja on kohustatud saadud toetuse tagasi maksuma, kui põllumajandusettevõtte antakse kohustusperioodil üle teisele isikule, välja arvatud juhul, kui viimane võtab kohustuse üle.
- 53 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 42 märkis, tuleneb sellest samuti, et isik, kes võtab üle „abisaaja“ põllumajandusettevõtte ja otsustab võtta üle ka viimase võetud kohustuse, asub tema asemele kõigi kohustuste ja ülesannete ulatuses järelejäädud ajavahemikuks. Seega saab sellest isikust vastavalt nimetatud sätte loogikale omakorda toetusesaaja ning ta on kohustatud põllumajandusettevõtte hilisema üleandmise korral teisele isikule tagasi maksuma saadud toetuse, välja arvatud juhul, kui viimati nimetatud isik võtab kohustuse ülejäänud ajavahemikuks üle, vabastades ta seega oma kohustustest.
- 54 Määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõikes 2 on sätestatud, et „[l]iikmesriigid võivad lõikes 1 osutatud tagasimaksmist mitte nõuda järgmistel juhtudel“, mis on nimetatud selle lõike 2 punktides a–c. Seega saab vastavalt artikli 44 lõikele 2 toetuse tagasimaksmist nõuda ainult juhul – nagu tuleneb punktist a –, „kui abisaaja, kes on täitnud märkimisväärse osa võetud kohustusest, lõpetab kindlalt põllumajandustegevuse ja õigusjärglasel ei ole võimalik kõnealust kohustust üle võtta“, nagu on

märgitud punktis b, kui abisaajale kuuluva põllumajandusettevõtte osa üleandmine toimub kohustuse kestuse pikendamise ajal, ning nagu on osutatud punktis c, kui põllumajandusettevõtte antakse üle looduskaitseorganile.

- 55 Lisaks lubab määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõige 3 liikmesriikidel võtta erimeetmeid väiksemate muutuste korral põllumajandusettevõtte olukorras selle tagamiseks, et kõnealuse määruse artikli 44 lõike 1 kohaldamine ei tooks võetud kohustusega seoses kaasa sobimatuid tulemusi.
- 56 Sellest järeldub, et määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõigetes 2 ja 3 on ette nähtud vabatahtlikud erandid põhimõttest, et toetusesaaja peab abi tagasi maksma juhul, kui põllumajandusettevõtte läheb üle nii, et omandaja ei võta mitmeaastast kohustust üle, ning neid erandeid tuleb sellisena tõlgendada kitsalt.
- 57 Selle määruse artikli 44 lõike 1 grammatilisest ja kontekstipõhisest tõlgendusest tuleneb samuti, et juhul, kui rahastuse tingimusena võetud kohustuse täitmise ajavahemikul läheb toetusesaajale kuuluv põllumajandusettevõtte üle teisele isikule, kes võtab selle kohustuse vabatahtlikult üle ja kes seejärel oma põllumajandustegevuse lõplikult lõpetab, on viimati nimetatud toetusesaaja kohustatud tagasi maksma kogu nimetatud kohustuse alusel saadud toetuse, sealhulgas summad, mis on makstud varasematele toetusesaajatele, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik on otsustanud nimetatud määruse artikli 44 lõigetes 2 ja 3 sätestatud erandite alusel seda tagasimaksmist mitte nõuda.
- 58 Vastasel juhul on viimati nimetatud toetusesaaja kohustatud tagasi maksma kogu toetuse, sealhulgas toetuse, mille said varasemad toetusesaajad, isegi kui ta on juba täitnud olulise osa oma kohustusest ja selle ülevõtmine osutub võimatuks.
- 59 Kuivõrd Groenland Poultry tugines põhikohtuasjas määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõike 2 punkti a kohaldamisele, samas kui Rumeenia valitsus ja APIA märkisid Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades, et Rumeenia seadusandja otsustas jätta selles sättes ette nähtud erandi riigisisesse õigusse üle võtmata, siis tuleb täpsustada, et artikli 44 lõike 2 punkti a kohaldamine riigisiseses õiguses ei ole kohustuslik. Sellest järeldub, et selle fakultatiivse sätte puhul peavad liikmesriigid tegema konkreetse valiku, kuidas seda erandit liikmesriigi õiguses rakendada. Kuigi nad võivad selleks valida normitehnika, mis tundub neile kõige sobivam, peavad seda sätet rakendavad riigisisesed meetmed olema vaieldamatu siduva jõuga ning vastama täpsuse ja selguse nõuetele, mis on vajalikud õiguslike olukordade kindluse tagamiseks (vt analoogia alusel 4. juuni 2009. aasta kohtuotsus SALIX Grundstücks-Vermietungsgesellschaft, C-102/08, EU:C:2009:345, punktid 52, 55–57 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Seega, kui puuduvad neid tingimusi reguleerivad liikmesriigi õigusnormid, ei saa Groenland Poultry taolise toetuse saajana liikmesriigi kohtus sellele sättele tugineda.
- 61 Käesoleva kohtuotsuse punktides 57 ja 58 esitatud määruse nr 1974/2006 artikli 44 tõlgendus on kooskõlas selle õigusakti eesmärkidega, mille osa artikkel 44 on.
- 62 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 46 märkis, on toetuse saamise eesmärgi – milleks on loomade heaolu edendamine vastavalt määruse nr 1698/2005 artikli 36 punkti a alapunktile v ja artiklile 40 – saavutamiseks oluline, et mitmeaastane kohustus säiliks selle ajavahemiku lõpuni.

- 63 Euroopa Kohus on lisaks juba rõhutanud, kui oluline on viia mitmeaastased kohustused ellu kuni lõpuni, märkides, et toetuse andmise tingimusi tuleb täita kogu kohustusperioodi jooksul. Ta leidis eelkõige, et kui mõnda neist tingimustest, nagu iga-aastase maksetaotluse esitamine, kas või üks kord ei täideta, ei saa toetust anda, ilma et toetuse täielik tagasinõudmine toetusesaajalt oleks vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega (vt selle kohta 24. mai 2012. aasta kohtuotsus Hehenberger, C-188/11, EU:C:2012:312, punktid 35–37; 7. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Pusts, C-454/11, EU:C:2013:64, punktid 35-37, ning 26. mai 2016. aasta kohtuotsus Ezernieki, C-273/15, EU:C:2016:364, punktid 41–46).
- 64 Ka Euroopa Liidu finantshuvide tõhusa kaitse eesmärk, mille liikmesriigid peavad tagama, nagu nähtub määruse nr 1698/2005 artikli 74 lõikest 1, räägib määruse nr 1974/2006 artikli 44 sellise tõlgenduse kasuks, nagu see nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 57 ja 58. Nimelt oleks lihtne eirata viimati nimetatud määruse artikli 44 lõikes 1 sätestatud tagasimaksmise põhimõtet juhul, kui esimene toetusesaaja annaks oma kohustuse üle teisele toetusesaajale ja juhul kui viimane loobuks mitmeaastasest kohustusest viivitamatult enne selle lõppemist, ilma et see tooks ühegi toetusesaaja jaoks kaasa rahalisi tagajärgi.
- 65 Proportsionaalsuse põhimõtte kohta tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab see põhimõtte, et liidu institutsioonide aktid oleksid vastava õigusaktiga taotletavate õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks sobivad ega läheks kaugemale sellest, mis on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik, ning juhul, kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meetet, ning et tekitatud piirangud peavad olema vastavuses seatud eesmärkidega (16. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Poola vs. parlament ja nõukogu, C-157/21, EU:C:2022:98, punkt 353 ja seal viidatud kohtupraktika). Käesoleval juhul tuleb märkida, et kui toetusesaaja põllumajandusettevõtte antakse üle teisele isikule, kes ei võta üle mitmeaastaseid kohustusi ülejäänud ajavahemikuks, võivad liikmesriigid mitte ainult määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõigete 2 ja 3 alusel otsustada mitte nõuda selle määruse artikli 44 lõikes 1 ette nähtud tagasimaksmist, vaid viimati nimetatud sättest tulenev tagasimaksmise kohustus on sobiv ja vajalik loomade heaolu edendamise eesmärgi saavutamiseks, milleks toetust anti. Tagasimaksmise kohustuse eesmärk on nimelt tagada, et toetusesaaja teeb kõik, mis on tema võimuses, et täita mitmeaastast kohustust kuni selle lõppemiseni, mis aitab samuti kaasa liidu finantshuvide tõhusale kaitsele.
- 66 Kõnealune tagasimaksmise kohustus ei lähe ka kaugemale sellest, mis on vajalik sellega taotletavate eesmärkide saavutamiseks, nagu need on esitatud käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis. Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, nagu seda tegi kohtujurist oma ettepaneku punktis 51, et nimetatud määruse artikli 44 lõike 1 sõnastus ja selle loogika on piisavalt selged ja tingimusteta, et põllumajandusettevõtte ülevõtjal oleks võimalik aru saada, et kui ta otsustab üleandja mitmeaastase kohustuse üle võtta, võib ta olla kohustatud tagasi maksuma kogu väljamakstud toetuse, sealhulgas varasematele toetusesaajatele makstud toetuse.
- 67 Seejärel on rakendusmääruse nr 809/2014 artikli 8 lõikes 4, millele on käesoleval juhul vaidlustatud APIA otsustes samuti viidatud, sõnaselgelt ette nähtud, et kui põllumajandusettevõtte ülevõtja teavitab pädevat asutust ja taotleb abi ja/või toetuse maksmist, omistatakse ülevõtjale kõik üleandja õigused ja kohustused, mis tulenevad abi-, toetus- või maksetaotlusest tulenevast õigussuhtest üleandja ja pädeva asutuse vahel.
- 68 Kuna ülevõtjal on seega õigus otsustada, kas võtta üle nii mitmeaastane kohustus kui ka võõrandaja kohustused samal ajal põllumajandusettevõttega, on tal vabadus kaaluda sellise kohustuse eeliseid ja puudusi, sealhulgas võimalust, et ta peab tagasi maksuma kogu abi, kaasa

arvatud varasemate toetusesaajate saadud summad. Lisaks on tal võimalus leppida võõrandajaga varem kokku kohustused, mis võivad lasuda mõlemal poolel juhul, kui pädev liikmesriigi asutus nõuab viimaselt toetusesaajalt kogu abi tagasi, kui ta ei saa seda kohustust kuni selle lõppemiseni täita, sest ta on lõplikult lõpetanud põllumajandusliku tegevuse.

- 69 Tuleb lisada, et viimane toetusesaaja saab kasu investeeringutest, mis on juba tehtud tänu loomade heaolu edendamiseks antavale toetusele, mis on kavandatud esialgu kindlaks määratud mitmeaastaseks ajavahemikuks.
- 70 Sellest järeldub, et kohustus maksta tagasi kogu abi, mis on määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõike 1 kohaselt kehtestatud pärast ettevõtte üleminekut viimasele toetusesaajale, kes on sunnitud oma põllumajandustegevuse lõplikult lõpetama, on proportsionaalne nii loomade heaolu edendamise kui ka liidu finantshuvide tõhusa kaitse eesmärgiga.
- 71 Eeltoodut arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a koostoides proportsionaalsuse põhimõttega tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui rahastuse tingimusena võetud kohustuse täitmise ajavahemikul läheb toetusesaajale kuuluv põllumajandusettevõtte üle teisele isikule, kes võtab selle kohustuse vabatahtlikult üle ja kes seejärel oma põllumajandustegevuse lõplikult lõpetab, on viimati nimetatud toetusesaaja kohustatud tagasi maksma kogu nimetatud kohustuse alusel saadud toetuse, sealhulgas summad, mis on makstud varasematele toetusesaajatele, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik on otsustanud nimetatud määruse artikli 44 lõike 2 punktis a sätestatud erandite alusel seda tagasimaksmist mitte nõuda, kui selle erandi tingimused on täidetud.

Kolmas küsimus

- 72 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, millistel tingimustel saab lugeda täidetuks määruse nr 1974/2006 artikli 44 lõike 2 punktis a sätestatud tingimuse, et „õigusjärglasel ei ole võimalik kõnealust kohustust üle võtta“.
- 73 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 60, ei saa selle kohtuotsuse punktis 59 nimetatud tingimustele vastavate liikmesriigi õigusnormide puudumisel selline toetusesaaja nagu Groenland Poultry liikmesriigi kohtus sellele sättele tugineda.
- 74 Teisele küsimusele antud vastust arvesse võttes ei ole kolmandale küsimusele järelikult vaja vastata.

Kohtukulud

- 75 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. Komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad, mida on muudetud komisjoni 14. juuli 2011. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 679/2011, artikli 47 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

renditud vara kasutamise õiguse kaotamine selle vara rendilepingu ülesütlemise tõttu sellise rendileandja pankroti tagajärjel, kelle suhtes oli lepingu sõlmimise ajal algatatud maksejõuetusmenetlus, ei kujuta endast „vääramatut jõu või erandlike asjaolude“ juhtumit selle sätte tähenduses.

2. Määruse nr 1974/2006, mida on muudetud rakendusmäärusega nr 679/2011, artikli 44 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a tuleb proportsionaalsuse põhimõtet arvestades

tõlgendada nii, et

juhul, kui rahastuse tingimusena võetud kohustuse täitmise ajavahemikul läheb toetusesaajale kuuluv põllumajandusettevõtte üle teisele isikule, kes võtab selle kohustuse vabatahtlikult üle ja kes seejärel oma põllumajandustegevuse lõplikult lõpetab, on viimati nimetatud toetusesaaja kohustatud tagasi maksma kogu nimetatud kohustuse alusel saadud toetuse, sealhulgas summad, mis on makstud varasematele toetusesaajatele, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik on otsustanud nimetatud määruse artikli 44 lõike 2 punktis a sätestatud erandite alusel seda tagasimaksmist mitte nõuda, kui selle erandi tingimused on täidetud.

Allkirjad